

23 juni 2015

‘Een onderzoek naar de overdracht van de taken rond beslag’

Ogur Erdem

‘Een onderzoek naar de overdracht van de taken rond beslag’

Auteur	Ogur Erdem
Studentnummer	1072714
Opleiding	Sociaal Juridische Dienstverlening
Onderwijsinstelling	Hogeschool Leiden
Cursusjaar	2014-2015
Modulecode	SJ441
Afstudeerbegeleider	Chris Jan Geugies
Opdrachtgever	Gemeente Den Haag Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten
Afdeling	Sociaal Juridische Dienstverlening
Contactpersoon	Babs Kardoos
Datum	23 juni 2015 (tweede kans)

Voorwoord

Voor u ligt het resultaat van mijn afstudeeronderzoek in het kader van de afronding van mijn studie Sociaal Juridische Dienstverlening aan de Hogeschool Leiden. Dit rapport is de afsluiting van een leuke en leerzame periode waarin mijn passie voor het recht zich heeft ontwikkeld.

Via deze weg wil ik een aantal mensen bedanken die mij tijdens het onderzoek hebben gesteund en geholpen. Allereerst gaat mijn dank uit naar mijn opdrachtgever, Babs Kardoos, die de mogelijkheid bood om het rapport voor de afdeling Sociaal juridische Dienstverlening van de gemeente Den Haag te schrijven. Mijn afstudeerbegeleider, Chris Jan Geugies, wil ik in het bijzonder bedanken voor zijn waardevolle begeleiding en enthousiasme. Daarnaast wil ik mijn respondenten bedanken die een grote bijdrage hebben geleverd voor de totstandkoming van mijn onderzoek.

Ik wens u veel leesplezier.

Inhoudsopgave

Samenvatting	6
1 Inleiding	8
1.1 Probleembeschrijving	8
1.2 Doelstelling	12
1.3 Vraagstelling	13
2 Methode	14
3 Kader	16
3.1 Het werk van sociaal raadslieden	16
3.2 Beslag	19
3.2.1 Het voortraject	19
3.2.2 Inschakelen deurwaarder	20
3.3 Verschillende vormen beslag	21
3.3.1 Executoriaal beslag	21
3.3.2 Conservatoir beslag	24
3.3.3 Derdenbeslag	26
3.4 De beslagvrije voet	28
3.5 Klachten en knelpunten van de beslagvrije voet	32
3.5.1 Te lage beslagvrije voet door te weinig informatie	32
3.5.2 Het opvragen van gegevens bij schuldenaren	33
3.5.3 Beslagvrije voet met terugwerkende kracht	34
4 Resultaten interviews met sociaal raadslieden	36
4.1 Basiskennis	36
4.2 De berekening van de beslagvrije voet	38
4.3 Bijzonderheden en knelpunten	39
4.3.1 Beslagvrije voet met terugwerkende kracht	39
4.3.2 Beslag op vakantiegeld	40
4.4 De rol van sociaal raadslieden	41
5 Resultaten interviews met consulenten maatschappelijke ondersteuning	43
5.1 Scholing	43
5.2 Instructiemap	45
5.3 Begeleiding	46
6 Conclusie en aanbevelingen	48
6.1 Conclusie	49
6.2 Aanbevelingen	50

Literatuurlijst	52
------------------------	----

Bijlagen	55
-----------------	----

<i>Bijlage 1</i>	<i>Berekening beslagvrije voet casus</i>
<i>Bijlage 2</i>	<i>Bijsluitersluit "Er is beslag op uw loon of uitkering gelegd"</i>
<i>Bijlage 3</i>	<i>Topiclijst interview</i>
<i>Bijlage 4</i>	<i>Interviewverslagen sociaal raadslieden</i>
<i>Bijlage 5</i>	<i>Interviewverslagen consulenten maatschappelijke ondersteuning</i>
<i>Bijlage 6</i>	<i>(Concept) instructiemap</i>

Samenvatting

De afdeling Sociaal juridische Dienstverlening van de gemeente Den Haag Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten bestaat onder andere uit advies- en informatiemedewerkers, consulenten maatschappelijke ondersteuning en sociaal raadslieden. Deze afdeling helpt Haagse burgers de weg te wijzen in de ingewikkelde wet- en regelgeving op sociaal- juridisch gebied. Momenteel is de gemeente Den Haag bezig met het veranderen van het werkproces voor de consulenten maatschappelijke ondersteuning rond de gesprekken met klanten. In het kort komt het erop neer dat deze functie wordt geknipt in drie specialisaties. Eén van die specialisaties is de beslagspecialisatie. Op dit moment vallen de werkzaamheden rond beslag onder het taakgebied van de sociaal raadslieden. Deze verandering is geen eenvoudige klus. Het is belangrijk dat de sociaal raadslieden hun kennis onder andere op het gebied van beslag kunnen overdragen aan de consulenten maatschappelijke ondersteuning.

Op een deel van het inkomen van schuldenaren mogen deurwaarders geen beslag leggen. Dit is de zogenaamde ‘beslagvrije voet’. De hoogte hiervan is afhankelijk van de huishoudsituatie, zorgkosten, woonkosten en leeftijd. Het doel van dit rapport is het ontwikkelen van een instructiemap voor de consulenten maatschappelijke ondersteuning van de gemeente Den Haag die werkzaam zijn in de beslagspecialisatie.

In dit rapport staat de volgende vraag centraal:

Op welke wijze kunnen de sociaal raadslieden van de gemeente Den Haag SZW, afdeling Sociaal Juridische Dienstverlening hun kennis over beslag overdragen aan de consulenten maatschappelijke ondersteuning?

Om de centrale vraag te beantwoorden is gebruik gemaakt van de onderzoeksmethode interviewen. Er zijn interviews afgenomen met zowel sociaal raadslieden als consulenten maatschappelijke ondersteuning. Naar aanleiding van de bevindingen, die te vinden zijn in de hoofdstukken 4 en 5, is geconcludeerd dat de consulenten in de beslagspecialisatie allereerst algemene kennis over het onderwerp beslag moeten krijgen. Onder algemene kennis wordt verstaan dat de consulenten op de hoogte moeten zijn van de definitie van beslag en de verschillende vormen van beslaglegging. De relevante wetsartikelen moeten daarbij tevens de revue passeren.

De consulenten dienen stapsgewijs de juiste kennis te vergaren door zich te verdiepen van algemeen naar bijzonder. Een van de meeste voorkomende vorm van beslag waarmee de sociaal raadslieden te maken hebben is beslag op loon of uitkering. Om deze reden moeten de consulenten in staat zijn om een juiste berekening van de beslagvrije voet te maken om te bezien of de beslaglegging juridisch gezien is toegestaan. Het is belangrijk dat de consulenten zich realiseren dat de berekening van de beslagvrije voet geen invuloefening is. De berekening hangt namelijk af van verschillende individuele factoren en verschilt daarom van geval tot geval. Verder dienen de consulenten in de beslagspecialisatie op de hoogte te zijn van de knelpunten en bijzonderheden die zich in de praktijk kunnen voordoen en hoe zij daarmee kunnen omgaan.

De sociaal raadslieden vinden dat zij betrokken moeten worden bij de overdracht van de taken rond beslag naar de consulenten maatschappelijke ondersteuning die werkzaam zijn in de beslagspecialisatie. De betrokken partijen dienen volgens hen gebruik te maken van de kwaliteit die binnen de eigen dienst aanwezig is. De consulenten maatschappelijke ondersteuning zijn het met de sociaal raadslieden eens dat zij om te beginnen algemene kennis over beslag moeten krijgen. Daarnaast willen ze in staat zijn om een juiste berekening van de beslagvrije voet te maken en willen ze op de hoogte zijn van alle bijzonderheden die zich in de praktijk kunnen voordoen. In de eerste periode hebben de consulenten behoefte aan een vaste sociaal raadsman of vrouw die de rol van coach op zich neemt.

Aan het einde van dit rapport worden enkele aanbevelingen gedaan die gebaseerd zijn op de resultaten die uit het onderzoek voortvloeien. Aanbevolen wordt om de bijgevoegde (concept) instructiemap te gebruiken voor de consulenten die werkzaam zijn in de beslagspecialisatie. Deze instructiemap bestaat uit verschillende hoofdstukken die aansluiten op de resultaten van dit onderzoek. Aanbevolen wordt om in de startfase van de beslagspecialisatie in ieder geval in de eerste twee maanden twee vaste sociaal raadslieden in te zetten als coach. De twee vaste raadslieden zullen bij de gesprekken van de consulenten zitten om hen te begeleiden. Tot slot wordt aanbevolen om scholingen te verzorgen door de sociaal raadslieden over beslagrecht.

1 Inleiding

1.1 Probleembeschrijving

Dit onderzoek richt zich op de gemeente Den Haag Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten, afdeling Sociaal Juridische Dienstverlening. De afdeling SJD bestaat onder andere uit advies- en informatiemedewerkers (A&I), consulenten maatschappelijke ondersteuning (CMO) en sociaal raadslieden (SR). De medewerkers zijn verspreid over de gehele gemeente en zitten in de stadsdeelkantoren en in de wijk- en dienstencentra. De afdeling SJD helpt Haagse burgers de weg te wijzen in de ingewikkelde wet- en regelgeving op sociaal- juridisch gebied. Te denken valt aan belastingen, toeslagen, uitkeringen, wonen, werken, inkomen, beslag en schulden. De medewerkers geven informatie en advies over deze onderwerpen en helpen burgers bij het opstellen van brieven en bezwaarschriften. De zelfredzaamheid van de burger staat hierbij voorop. Ze bemiddelen bij problemen met (overheids)instanties, of verwijzen naar instanties die de problemen beter kunnen oplossen.

De functie consulent maatschappelijke ondersteuning bestaat op dit moment uit consulenten die een persoonlijk adviesgesprek (PAG) houden met klanten. Tijdens een persoonlijk adviesgesprek wordt er breed gekeken naar de multiproblematiek van de klant en komen vier leefgebieden standaard aan de orde: inkomen, schulden, inkomensvoorzieningen en sociaal maatschappelijke problemen (denk aan jeugdzorg, verslaving). De consulent maatschappelijke ondersteuning maakt als het ware een soort inventarisatie van de problemen van de klant. Hij/zij kan inkomensvoorzieningen aanvragen of de klant doorverwijzen naar de juiste instantie(s) om het inkomen op orde te krijgen. Kortom, de consulent maatschappelijke ondersteuning doet de intake, de problemen worden in kaart gebracht, hij/zij pakt op wat hij/zij zelf kan doen en zet daarna uit bij de specialisten indien nodig.

Op dit moment is de gemeente bezig met het veranderen van het werkproces voor de consulenten maatschappelijke ondersteuning rond de gesprekken met klanten. In het kort komt het erop neer dat de functie consulent maatschappelijke ondersteuning wordt geknipt in drie specialisaties:

1. de inkomenstool specialisatie;
2. de beslagspecialisatie;
3. de belastingspecialisatie.

Inkomenstool specialisatie

Bij de inkomenstool specialisatie komt er een programma dat het inkomen van een klant doorrekent en kijkt welke voorzieningen er bij een klant horen, of een klant gebruik maakt van de voorzieningen waar hij/zij recht op heeft en wordt er gekeken of het inkomen op orde is.

Beslagspecialisatie

Op het moment dat er beslag ligt op het inkomen of de uitkering van een klant, komt de beslagspecialisatie om de hoek kijken. Hierbij wordt een berekening gemaakt van de beslagvrije voet om te bezien of de beslaglegging juridisch gezien is toegestaan. Als een deurwaarder beslag legt moet hij namelijk rekening houden met de beslagvrije voet. De beslagvrije voet is het deel van het inkomen dat de schuldenaar moet behouden voor de betaling van zijn levensonderhoud en vaste lasten. Deze regeling is wettelijk vastgesteld in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Als (uit de berekening) blijkt dat het beslag bijvoorbeeld niet correct is toegepast op de situatie van de klant, zal er een brief worden geschreven richting de deurwaarder(s) met het verzoek de beslagvrije voet toe te passen. Naast beslag op loon en uitkering zijn er ook andere vormen van beslaglegging die in deze specialisatie aan bod kunnen komen. De verschillende vormen van beslag worden in hoofdstuk drie nader behandeld.

Belastingspecialisatie

Bij de belastingsspecialisatie gaat het enerzijds om toeslagen en anderzijds om de inkomstenbelasting. Hier kunnen bijvoorbeeld situaties ontstaan waarbij een klant een deel van de ontvangen toeslagen (huurtoeslag, zorgtoeslag, kindgebonden budget) over een bepaald jaar of meerdere jaren dient terug te betalen, omdat hij volgens de belastingdienst onterecht of te veel toeslagen heeft ontvangen. De consulent maatschappelijke ondersteuning dient dan te achterhalen wat de oorzaak is en indien nodig te bemiddelen met de belastingdienst, zoals het treffen van betalingsregelingen, verzoeken om kwijtschelding of bijvoorbeeld het schrijven van een bezwaarschrift. Daarnaast zullen de consulenten in deze specialisatie zich bezighouden met het op orde brengen van de administratie van klanten. Dit wordt ook wel individuele hulp administratie sorteren genoemd.

Op dit moment vallen de werkzaamheden rond beslag onder het taakgebied van de sociaal raadslieden. Dit geldt ook voor de belastingsspecialisatie. We zien dus dat bepaalde taken van de sociaal raadslieden worden overgedragen aan de consulenten maatschappelijke ondersteuning. De achterliggende gedachte is hierbij dat de sociaal raadslieden in de toekomst meer inzetbaar worden voor het geven van bijvoorbeeld scholingen en cursussen. Deze hervorming is geen eenvoudige klus. Het is van belang dat de sociaal raadslieden hun kennis onder andere op het gebied van beslag kunnen overdragen aan de consulenten maatschappelijke ondersteuning.

Mijn afstudeeronderzoek heeft betrekking op de beslagsspecialisatie. Regelmatig stelt de deurwaarder de beslagvrije voet te laag vast en houdt de schuldenaar te weinig geld over om van rond te komen. Dit heeft op zijn beurt weer gevolgen voor andere problemen, zoals het ontstaan van meerdere schulden, huisuitzettingen, dwangbevelen etc. Daarnaast is er per 1 januari 2015 een aantal ingrijpende wijzigingen ingetreden die ook van invloed zijn op de berekening van de beslagvrije voet. Op de wijzigingen wordt hieronder ingegaan.

De overheid heeft de regels rond de bijstand aangepast om de sociale zekerheid betaalbaar te houden. Er zijn strengere eisen voor mensen met een bijstandsuitkering. Er is een kostendelersnorm voor mensen met een uitkering die samen in één woning met andere personen van 21 jaar en ouder wonen. Daarnaast is de norm voor alleenstaande ouders

komen te vervallen en wordt dit gecompenseerd door fiscale kindregelingen, die de belastingdienst voortaan regelt en uitkeert.

Wat is de kostendelersnorm?

Een uitkeringsgerechtigde die met meerdere meerderjarige personen van 21 jaar of ouder in dezelfde woning hoofdverblijf houdt, kan diverse kosten voor levensonderhoud delen met deze medebewoners. De kostendelersnorm houdt rekening met dat voordeel. Aan de hand van een kostendelersformule wordt de individuele uitkeringsnorm vastgesteld. Hierbij geldt: hoe groter het aantal personen waarmee kosten kunnen worden gedeeld, des te lager de individuele uitkering. Deze regeling is voor nieuwe klanten ingegaan op 1 januari 2015. Voor bestaande klanten, die tot 31 december 2014 een woning deelden met andere meerderjarige personen van 21 jaar of ouder, gaat de kostendelersnorm in op 1 juli 2015. Zij hebben recht op een overgangsperiode van een half jaar (de periode van 1 januari 2015 tot en met 30 juni 2015.)¹

Alleenstaande ouders

Vanaf 1 januari 2015 is de bijstandsuitkering voor een alleenstaande ouder gelijk aan die van een alleenstaande (uitkering wordt dus lager). Een alleenstaande kan in aanmerking komen voor een hoger kindgebonden budget van de belastingdienst. Men krijgt dan een zogenoemde alleenstaande- ouderkop. De belastingdienst gebruikt een andere definitie van het begrip 'partner' dan de gemeente. Het is daarom mogelijk dat iemand voor de gemeente een alleenstaande ouder is, maar voor de belastingdienst niet. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn als men een partner heeft die in een verpleeginrichting woont of in detentie zit. In dat geval komt men niet in aanmerking voor de alleenstaande- ouderkop. Voor alleenstaande ouders die op 31 december 2014 een bijstandsuitkering hebben, is er een overgangsregeling. Als men daarvoor in aanmerking komt, heeft men tot 1 januari 2016 recht op een aanvulling van 20% op zijn/haar bijstandsuitkering. Daarna krijgt men geen aanvulling meer, alleen een hoger kindgebonden budget.²

¹ 'Kostendelersnorm voor bijstandsgerechtigden', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl

² 'Veranderingen kindgebonden budget voor alleenstaande ouders', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl

Bovengenoemde wijzigingen hebben grote gevolgen voor de berekening van de beslagvrije voet. De berekening wordt ingrijpend gewijzigd. Per 1 januari 2015 is het kindgebonden budget opgenomen in de berekening en vanaf 1 juli 2015 gaat een tweede aanpassing gelden, namelijk de kostendelersnorm. Daarnaast wordt het berekenen van de beslagvrije voet vaak onderschat door medewerkers. Men gaat ervan uit dat het een eenvoudige invuloefening is, maar daar komt veel meer bij kijken. De verwachting is dat deze wijzigingen problemen met zich gaan meebrengen voor kwetsbare burgers, omdat hun financiële situatie achteruit gaat. Dit kan gevolgen hebben voor de gemeente Den Haag SZW, omdat de burgers die met deze wijzigingen te maken hebben een beroep zullen doen op de consulenten maatschappelijke ondersteuning. De consulenten die werkzaam zijn in de beslagspecialisatie, dienen dan in staat te zijn om een juiste berekening van de beslagvrije voet te maken.

1.2 Doelstelling

Op een deel van het inkomen mag de deurwaarder geen beslag leggen. Dit is de zogenaamde 'beslagvrije voet'. De hoogte hiervan is afhankelijk van de huishoudsituatie, zorgkosten, woonkosten en leeftijd. Het doel van dit onderzoek is het ontwikkelen van een instructiemap voor de consulenten maatschappelijke ondersteuning van de gemeente Den Haag die werkzaam zijn in de beslagspecialisatie.

1.3 Vraagstelling

De volgende centrale vraag is leidend in het gehele onderzoek en wordt beantwoord aan het einde van dit rapport.

Centrale vraag:

Op welke wijze kunnen de sociaal raadslieden van de gemeente Den Haag SZW, afdeling Sociaal Juridische Dienstverlening hun kennis over beslag overdragen aan de consulenten maatschappelijke ondersteuning?

Om de centrale vraag te beantwoorden wordt gebruik gemaakt van meerdere deelvragen. De deelvragen die in dit onderzoek gehanteerd worden zijn:

- Welke elementen dienen volgens de sociaal raadslieden in acht te worden genomen bij de overdracht van hun kennis over beslag?
- Hoe willen de consulenten maatschappelijke ondersteuning de overdracht van de taken rond beslag ontvangen?

2 Methode

Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van de onderzoeksmethode interviewen. Door middel van interviewen kunnen ideeën en opvattingen over een bepaald onderwerp worden achterhaald. De validiteit van kwalitatieve interviews is geheel afhankelijk van de kwaliteiten van de interviewer, er moet net zolang doorgevraagd worden tot men de gegevens heeft die men wilde hebben.

Om de deelvraag ‘Welke elementen dienen volgens de sociaal raadslieden in acht te worden genomen bij de overdracht van hun kennis over beslag?’ te beantwoorden zijn er zes interviews afgenomen met sociaal raadslieden. Er zijn bij de gemeente Den Haag ongeveer twintig sociaal raadslieden werkzaam. Dat betekent dat ongeveer een derde deel is geïnterviewd. De selectie van deze respondenten is gemaakt op basis van kennisniveau en werkervaring. De geïnterviewde sociaal raadslieden zijn in de gelegenheid gesteld om hun zienswijze te geven inzake de overdracht van de taken rond beslag. Daarbij hebben ze onder andere kunnen aangegeven welke elementen er volgens hen belangrijk zijn om in acht te nemen bij deze overdracht.

Om de deelvraag ‘Hoe willen de consulenten maatschappelijke ondersteuning de overdracht van de taken rond beslag ontvangen?’ te beantwoorden zijn er vijf interviews afgenomen met consulenten maatschappelijke ondersteuning. Er zijn bij de gemeente Den Haag momenteel ongeveer tien consulenten maatschappelijke ondersteuning werkzaam. Dat betekent dat de helft van deze medewerkers is geïnterviewd. De selectie van deze respondenten is ook gemaakt op basis van kennisniveau en werkervaring. De geïnterviewde consulenten maatschappelijke ondersteuning zijn in de gelegenheid gesteld om aan te geven hoe zij de overdracht van de taken rond beslag willen ontvangen. Daarbij hebben ze onder meer kunnen aangeven in welke vorm bepaalde kennis kan worden overgedragen.

Alle interviews zijn afgenomen met behulp van een audio- opname om ervoor te zorgen dat de analyse en uitwerking van de verzamelde gegevens zo objectief mogelijk kunnen worden vastgelegd. Daarbij is tevens een topiclijst opgesteld (bijlage 3). Bij de verwerking van de afgenomen interviews bleek achteraf dat er onvoldoende informatie

was verzameld om kwalitatieve resultaten weer te geven. Om deze reden zijn er opnieuw interviews met sociaal raadslieden en consultants maatschappelijke ondersteuning afgenomen. Dit heeft ervoor gezorgd dat de huidige resultaten wel kwalitatief zijn en een beter beeld schetsen van het resultaat. De interviews die achteraf opnieuw zijn gehouden, zijn toegevoegd aan de bestaande interviewverslagen.

3 Kader

In dit hoofdstuk wordt het kader van dit onderzoek geschetst. Om te beginnen wordt in paragraaf 3.1 het werk van de sociaal raadslieden in Den Haag beschreven. Vervolgens wordt in paragraaf 3.2 ingegaan op het voortraject van beslag. In paragraaf 3.3 worden de verschillende vormen van beslag behandeld. Verder wordt in paragraaf 3.4 de beslagvrije voet behandeld. Er wordt daarbij aandacht besteed aan de berekening van de beslagvrije voet en de factoren die daarbij een rol spelen. Tot slot wordt in paragraaf 3.5 ingegaan op de klachten en knelpunten van de beslagvrije voet.

3.1 Het werk van sociaal raadslieden

De samenleving verandert en vraagt van het sociaal raadsliedenwerk actief in te spelen op deze veranderingen. De samenleving vraagt meer eigen inzet van burgers.

Tegelijkertijd wordt de samenleving complexer en daardoor valt een groep burgers buiten de boot. De doelstelling van sociaal raadslieden Den Haag is het bieden van laagdrempelige sociaal- juridische dienstverlening aan Haagse burgers, teneinde hen in staat te stellen hun rechten beter te realiseren. Hulp van sociaal raadslieden is een gemeentelijke voorziening. De hulp is vertrouwelijk en kosteloos. Dat geldt overigens voor alle hulp die geboden wordt door de afdeling SJD.³

Als sociaal raadsman-/vrouw ben je vaak de redder in nood voor mensen die door de bomen het bos niet meer zien. De wetten en regels in onze samenleving veranderen voortdurend. Veel mensen weten daarom niet meer precies wat hun rechten en plichten zijn. Als sociaal raadsman-/vrouw wijs je deze mensen de weg en probeer je te voorkomen dat meningsverschillen ontaarden in een juridische strijd. Als sociaal raadsman-/vrouw draai je in principe iedere dag spreekuur. Gemiddeld zie je zo'n vijf tot zeven klanten per dag. Het is een spreekuur op afspraak.⁴ Voor iedere klant wordt in eerste instantie een half uur uitgetrokken. Tijdens het gesprek met de klant probeert de sociaal raadsman-/vrouw te achterhalen wat de kern van het probleem is. Vaak vinden er vervolggesprekken plaats waarin er adviezen, voorlichting en informatie wordt

³ 'Sociaal raadslieden', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl

⁴ 'Werkzaamheden sociaal raadslieden', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl

gegeven. Hierbij wordt er parate kennis van de wet- en regelgeving toegepast en/of uitgezocht hoe het in een specifiek geval zit.

De hoofdtaken bestaan uit dienstverlening, signalering, voorlichting en overige werkzaamheden.

Dienstverlening

De raadsman-/vrouw biedt hulp aan de klant, waarbij wordt aangesloten bij de mate van zelfredzaamheid; geeft informatie en advies met betrekking tot regelingen en voorzieningen op sociaal juridisch terrein; schrijft zo nodig brieven en bezwaarschriften of verleent hulp hierbij; bemiddelt bij geschillen tussen burgers en instanties en tussen burgers onderling; overlegt met collega- hulpverleners aangaande de hulpvraag; verwijst zo nodig naar andere instanties. Daarnaast participeert de sociaal raadsman-/vrouw in de multidisciplinaire aanpak van meervoudige samenhangende complexe klantproblematiek en levert bijdragen aan het duurzaam oplossen daarvan. Er wordt dan bijvoorbeeld een team samengesteld van verschillende disciplines om gezamenlijk de aanpak te bespreken. Tevens bevordert de raadsman-/vrouw de zelfredzaamheid van de klant en tracht hij/zij de klant inzicht te verschaffen in de aard en oplossingsmogelijkheden van zijn of haar problemen; betreft de klant bij de afhandeling daarvan; wijst de klant ook ongevraagd op zijn mogelijkheden om bepaalde rechten te verkrijgen.⁵

Signalering

De raadsman-/vrouw houdt zich op de hoogte van relevante maatschappelijke en organisatorische ontwikkelingen. Hij/zij signaleert effecten van en tekorten in regelingen en voorzieningen en is attent op een juiste wijze van uitvoering/toepassing.⁶

Voorlichting

De raadsman-/ vrouw geeft scholing en/of voorlichting aan collega- dienstverleners en klanten over onderwerpen op sociaal- juridisch terrein.⁷

⁵ 'Hoofdtak dienstverlening SR', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl

⁶ 'Hoofdtak signalering SR', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl

⁷ 'Hoofdtak voorlichting SR', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl

Overige werkzaamheden

De raadsman-/vrouw verricht werkzaamheden in het kader van Intermediaire Contact Punten (ICP); houdt telefonisch spreekuur en beantwoordt vragen van netwerkpartners over de dienstverlening. Hij/zij participeert in interne en externe overlegsituaties, werken en projectgroepen; neemt actief deel aan functie- overstijgende activiteiten ten behoeve van de brede dienstverlening van Den Haag Op Maat; doet voorstellen, gericht op het continu verbeteren van de dienstverlening (excellente dienstverlening), (uitvoering)beleid en (werk)processen. Het Intermediaire Contact Punt is de ingang voor professionals bij Sociale Zaken en Werkgelegenheidsprojecten van de gemeente Den Haag. Het ICP beantwoordt sociaal juridische vragen, geeft juridisch advies, zet meldcodes door en handelt in bepaalde gevallen zelf meldcodes af. Dagelijks zitten de sociaal raadslieden op het ICP die professionals voorzien van juridisch advies en antwoord kunnen geven op vragen over verschillende rechtsgebieden.

Het sociaal raadslieden werk richt zich vooral op personen met weinig opleiding, een laag inkomen en een beperkte zelfredzaamheid. Echter, in de afgelopen jaren wordt er ook hulp ingeroepen van mensen die bijvoorbeeld hogeschoold zijn. De doelgroep is zich aan het uitbreiden. De raadslieden zien bijvoorbeeld steeds meer klanten met een hoger inkomen en een eigen woning die ook schuldhulpverlening nodig hebben.⁸

⁸ 'Hoofdtak ICP SR', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl

3.2 Beslag

Dit onderzoek richt ze op de overdracht van de taken rond beslag, maar wat houdt beslag nou eigenlijk in? Hoe gaat de procedure in zijn werk en welke vormen van beslag bestaan er in Nederland? In sommige situaties kunnen schuldeisers maatregelen treffen om ervoor te zorgen dat iemand niet meer kan beschikken over zijn goederen. Dat kan bijvoorbeeld op het moment dat iemand een schuld heeft en zijn schuld niet of niet op tijd betaalt aan zijn schuldeiser. De schuldenaar komt zijn verplichting dan niet na, waardoor de schuldeiser via andere wegen aan zijn geld kan komen. Hieronder volgt de procedure die een schuldeiser kan toepassen als een schuldenaar zijn rekening(en) niet of niet op tijd betaalt.

3.2.1 Het voortraject

De schuldeiser kan in eerste instantie een incassobureau inschakelen om zijn geld te halen bij de schuldenaar. Op het moment dat de schuldeiser dit doet, verloopt de communicatie met de schuldenaar via het incassobureau. Een incassobureau kan niet meer doen dan de schuldenaar verzoeken om tot betaling over te gaan. Zij hebben geen wettelijke bevoegdheid om betaling bij de schuldenaar af te dwingen. Incassobureaus sturen aanmaningen naar de schuldenaar. Een aanmaning (ook wel betalingsherinnering) is een brief namens of van een schuldeiser aan een schuldenaar waarin de schuldenaar verzocht wordt om tot betaling over te gaan.⁹ Als een schuldenaar wordt aangemaand door een incassobureau, dan komen er ook incassokosten (en rente) bij waardoor het oorspronkelijke bedrag dat de schuldenaar moest betalen hoger wordt. Wel is het zo dat de incassokosten niet meer mogen bedragen dan een bepaalde percentage van de hoofdsom.¹⁰ De hoogte van incassokosten heeft een wettelijke grondslag.¹¹

⁹ 'Wanneer krijg ik te maken met een incassobureau of deurwaarder?', Rijksoverheid, www.rijksoverheid.nl

¹⁰ 'Aanmaningen incassobureau', Rijksoverheid, www.rijksoverheid.nl

¹¹ Besluit vergoeding voor buitengerechtelijke incassokosten (per 1 juli 2012)

In de fase waarbij een incassobureau wordt ingeschakeld door een schuldeiser zijn twee scenario's te schetsen. Het eerste scenario is dat de schuldenaar zijn vordering inclusief de incassokosten betaalt en daarmee niet verder in de problemen komt. Het tweede scenario is dat de schuldenaar niet volledig betaalt of helemaal niet reageert op de aanmaningen. Daarmee komen we bij de volgende stap in de procedure die een schuldeiser kan toepassen als een schuldenaar nalatig blijft.

3.2.2 Inschakelen deurwaarder

Als de schuldenaar niet volledig betaalt of helemaal niet reageert op de aanmaningen van het incassobureau, dan kan de schuldeiser overgaan tot het inschakelen van een deurwaarder. Een schuldeiser kan ook direct overgaan tot het inschakelen van een deurwaarder en is niet verplicht om eerst een incassobureau in te schakelen. Er is een belangrijk verschil tussen een deurwaarder en een incassobureau. Zoals gezegd kunnen incassobureaus niet meer doen dan de schuldenaar verzoeken om tot betaling over te gaan. Deurwaarders hebben daarentegen ruime bevoegdheden om betaling af te dwingen, waardoor ze in de praktijk daadkrachtiger en succesvoller kunnen incasseren. Het geldt dat deurwaarderskantoren incasseren wordt op een aparte cliëntrekening gezet. Wanneer een deurwaarderskantoor onverhoopt failliet zou gaan, blijven de gelden van een schuldeiser daarom veilig. Incassobureaus zijn niet verplicht om een aparte cliëntrekening te hebben, waardoor bij faillissement van een incassobureau het kan voorkomen dat het geld van de schuldenaar weg is. Deurwaarders moeten daarnaast voldoen aan strenge regels en worden gecontroleerd door diverse overheidsinstanties. Ze zijn beëdigd door de rechtbank en verplicht zich continu bij te scholen. Daarnaast zijn deurwaarders onderhevig aan het tuchtrecht en hebben zij een geheimhoudingsplicht. Incassobureaus kennen geen tuchtrecht of aparte wetgeving waaraan zij dienen te voldoen.¹²

Alleen de deurwaarder kan en mag als enige instantie het hele incassotraject, van eerste aanmaning tot en met de uitvoering van het vonnis, voor de schuldeiser verzorgen. Om deze reden vinden schuldeisers het soms verstandiger om direct een deurwaarderskantoor in te schakelen om een onbetaalde factuur betaald te krijgen.

¹² 'Incassobureau en deurwaarder', NIBUD, www.nibud.nl

Eerder is weergegeven dat deurwaarders ruime bevoegdheden hebben om betaling af te dwingen. Deurwaarders hebben bijvoorbeeld de bevoegdheid om beslag te leggen op de goederen van een schuldenaar. Beslaglegging kan worden beschouwd als een beperking op iemands eigendomsrecht. Die beperking strekt uiteindelijk tot het verkrijgen van betaling van een vordering.¹³ Kortom, met beslag kan een schuldeiser zijn vordering op een schuldeiser veiligstellen. Er zijn in Nederland verschillende vormen van beslaglegging waar deurwaarders gebruik van kunnen maken. Daarnaast kan er beslag worden gelegd op verschillende goederen van schuldenaren. Deze onderwerpen worden in paragraaf 3.3 behandeld.

3.3 Verschillende vormen beslag

Er kan bij beslaglegging een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds executoriaal beslag en anderzijds conservatoir beslag. Het gaat bij dit onderzoek alleen om beslaglegging in civielrechtelijke zin. Civiel recht heeft betrekking op conflicten tussen burgers onderling, tussen bedrijven onderling of tussen burgers en bedrijven.¹⁴

3.3.1 Executoriaal beslag

Als een schuldeiser executoriaal beslag wil leggen op de goederen van een schuldenaar, dan dient er een civiele procedure bij de rechtbank te worden gestart. Deze procedure begint met het dagvaarden van de schuldenaar door een deurwaarder.¹⁵ Alleen de deurwaarder is bevoegd om een dagvaardig te overhandigen aan de schuldenaar. In de dagvaarding wordt de schuldenaar ook wel gedaagde genoemd. Op het moment dat een schuldenaar wordt gedagvaard, brengt de deurwaarder de dagvaarding persoonlijk naar de schuldenaar toe. Als de schuldenaar niet thuis is, dan laat de betreffende deurwaarder de dagvaarding achter in een envelop. Zodra de dagvaarding is bezorgd bij de schuldenaar, begint de juridische procedure officieel. In de dagvaarding wordt uitgelegd waarom de schuldeiser de schuldenaar verzoekt om te betalen. Er is een datum en tijdstip in vermeld van de zitting waarop de schuldenaar wordt uitgenodigd om zijn verweer te voeren aan de rechter.¹⁶ Echter, de schuldenaar is niet verplicht om naar de zitting te gaan. Hij kan zijn verweer bijvoorbeeld ook schriftelijk kenbaar maken.

¹³ 'Incassobureau en deurwaarder', NIBUD, www.nibud.nl

¹⁴ 'Civiel recht', De Rechtspraak, www.rechtspraak.nl

¹⁵ Artikel 78 e.v. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

¹⁶ Artikel 111 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Het is wel belangrijk dat de schuldenaar reageert op de dagvaarding. Doet hij dat namelijk niet, dan zal de rechter ervan uitgaan dat hij het met de vordering eens is waarna de rechter de vordering zal goedkeuren en de schuldenaar zal veroordelen in de proceskosten. Zowel de schuldeiser als de schuldenaar hoeven zich niet te laten bijstaan door een advocaat als het bedrag waar het om gaat lager is dan €25.000.^{17 18}

Voor het leggen van executoriaal beslag is het vereist dat de eisende partij toestemming van de rechter heeft. Dit wordt ook wel een vonnis genoemd.¹⁹ De rechter kan dan uitspreken dat de eisende partij het beslag officieel mag uitvoeren. Het vonnis wordt verstuurd naar beide partijen, zodat zij op de hoogte zijn van de uitspraak van de rechter. Als de rechter de eiser in het gelijk stelt, dan is er op dat moment een zogeheten ‘executoriale titel’ die executoriaal beslag mogelijk maakt.²⁰ Deze vorm van beslag kan worden gelegd op verschillende goederen. In de wet wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- beslag op roerende zaken die geen registergoederen zijn (inventaris, geld, auto);²¹
- beslag op onroerende zaken (bedrijfspannen, huizen).²²

Beslag op roerende zaken die geen registergoederen zijn

Eerder is aan bod gekomen dat het vonnis (uitspraak van de rechter) aan beide partijen wordt uitgereikt. Zodra de schuldenaar de voor hem nadelige uitspraak van de rechter heeft ontvangen, heeft hij twee dagen de tijd om de vordering te betalen. Doet de schuldenaar dit niet, dan is de deurwaarder bevoegd om daadwerkelijk executoriaal beslag op de goederen van de schuldenaar te leggen.²³

Een veel voorkomende vorm van beslag is beslag op roerende zaken. Dan wordt er beslag gelegd op de bezittingen van mensen. De deurwaarder gaat dan bijvoorbeeld naar

¹⁷ Artikel 79 lid 1 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering & artikel 93 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

¹⁸ Artikel 80 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

¹⁹ Artikel 229 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

²⁰ ‘Executoriaal beslag’, Wet & Recht, www.wetrecht.nl

²¹ Artikel 439 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

²² Artikel 502 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

²³ Artikel 439 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

de woning van de schuldenaar om daar beslag te leggen op zijn bezittingen. De deurwaarder legt beslag door de aanwezige spullen te registreren. Denk aan meubels, een computer, een smartphone of een tv. De deurwaarder maakt een proces- verbaal op²⁴. Het proces- verbaal wordt vervolgens binnen drie dagen betekend (overhandigd) aan de schuldenaar. De schuldenaar heeft dan nog vier weken de tijd om te betalen. Daarna kan de deurwaarder de spullen officieel verkopen.^{25 26}

Belangrijk om te weten is dat het executoriaal beslag een blokkerende werking heeft.²⁷ Dat betekent dat de schuldenaar niet meer kan beschikken op de goederen waarop beslag is gelegd (geen beschikkingsbevoegdheid). Hij kan ze bijvoorbeeld niet verkopen of wegschenken, ondanks dat hij ze misschien nog wel in zijn bezit heeft.²⁸

Beslag op onroerende zaken

De procedure bij beslag op onroerende zaken zoals bedrijfspanden en huizen komt in grote lijn overeen met beslag op roerende zaken. De termijn van twee dagen geldt hier ook.²⁹ Betaalt de schuldenaar de vordering niet binnen twee dagen, dan is de deurwaarder bevoegd om daadwerkelijk executoriaal beslag te leggen op bijvoorbeeld het huis van de schuldenaar. De deurwaarder maakt ook hier een proces- verbaal op dat binnen drie dagen wordt betekend aan de schuldenaar.³⁰ Voorts wordt het proces- verbaal betekend aan eventuele hypotheekhouders, die veertien dagen de tijd hebben om de deurwaarder te berichten of zij tot verkoop overgaan. Als de hypotheekhouders afzien van verkoop, dan bestaat de mogelijkheid voor de deurwaarder om de verkoop van de onroerende zaak alsnog voort te zetten via een notaris.^{31 32}

Ook hier verliest de schuldenaar zijn beschikkingsbevoegdheid, nadat het executoriaal beslag is gelegd.³³

²⁴ Artikel 443 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

²⁵ 'Beslag op roerende zaken', M.G. De Jong Gerechtsdeurwaarders- & Incassokantoor, www.gdwkdejong.nl

²⁶ Artikel 462 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

²⁷ Artikel 453a Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

²⁸ 'Executoriaal beslag', Wet & Recht, www.wetrecht.nl

²⁹ Artikel 502 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

³⁰ Artikel 504 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

³¹ 'Beslag op onroerende zaken', M.G. De Jong Gerechtsdeurwaarders- & Incassokantoor, www.gdwkdejong.nl

³² Artikel 515 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

³³ Artikel 505 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

3.3.2 Conservatoir beslag

Wat als de schuldenaar zijn bezittingen snel wil verkopen voordat de rechter een uitspraak doet of zijn gelden probeert weg te sluizen? De schuldeiser kan dan vrezen dat er geen enkele verhaalsmogelijkheid meer is, als de schuldenaar eindelijk wordt veroordeeld. De schuldeiser kan in zo'n situatie een deurwaarder vragen om conservatoir beslag te leggen op de gelden en bezittingen van de schuldenaar. Conservatoir beslag betekent dat alle bezittingen van de schuldenaar voor de schuldeiser worden veiliggesteld, zodat de schuldeiser zich er later op kan verhalen. Dit kan uitkomst bieden voor het geval dat de schuldenaar snel al zijn bezittingen verkoopt of zijn gelden probeert weg te sluizen en er vandoor gaat zonder de schuldeiser te betalen.³⁴ Echter, een deurwaarder mag alleen conservatoir beslag leggen als de rechter daarvoor toestemming (verlof) heeft gegeven.³⁵ De procedure van conservatoir beslag wordt hierna behandeld.

Procedure

Zoals gezegd is conservatoir beslag in het leven geroepen om ervoor te zorgen dat een schuldenaar zijn bezittingen niet kan wegsluizen door ze bijvoorbeeld te verkopen voordat een rechter uitspraak doet over een zaak. De procedure van conservatoir beslag verloopt sneller dan bij executoriaal beslag, omdat deze vorm van beslaglegging moet worden uitgevoerd alvorens de schuldenaar zijn bezittingen kan wegsluizen. Om conservatoir beslag mogelijk te maken is er om te beginnen toestemming van de voorzieningenrechter nodig. Dit wordt ook wel verlof genoemd. Dat moet door het indienen van een verzoekschrift bij de voorzieningenrechter van de rechtbank³⁶ waarin de aard van het te leggen beslag en van het door de verzoeker ingeroepen recht worden vermeld. De rechter beoordeelt vervolgens het verzoekschrift dat is ingediend. Daarbij wordt geen grondig onderzoek verricht, maar beoordeelt de rechter de situatie alleen op basis van de informatie die door de deurwaarder wordt overlegd.³⁷ Op het moment dat er sprake is van conservatoir beslag, is de schuldenaar hier niet van op de hoogte en wordt hij dus ook niet gehoord. Dit om te voorkomen dat de schuldenaar alsnog zijn bezittingen kan wegsluizen.

³⁴ 'Conservatoir beslag in Nederland. Zekerheid en pressiemiddel', Raad voor de rechtspraak 2010

³⁵ Artikel 700 lid 1 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

³⁶ Artikel 700 lid 1 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

³⁷ Artikel 700 lid 2 Wetboek van burgerlijke Rechtsvordering

Nadat de voorzieningenrechter toestemming (verlof) geeft om conservatoir beslag te leggen, moet de schuldenaar daar eerst op de hoogte van worden gebracht.^{38 39}

Nadat de schuldenaar op de hoogte is van het conservatoir beslag, is het beslag officieel gelegd. Belangrijk om te weten is dat deze vorm van beslaglegging geldig is totdat er een executoriale titel wordt verkregen. Het is dus van tijdelijke aard. De procedure voor een executoriale titel dient binnen acht dagen te worden gestart. Deze termijn kan overigens wel worden verlengd indien de deurwaarder dit binnen de gestelde termijn van acht dagen verzoekt. Overschrijding van genoemde termijn doet het conservatoir beslag vervallen.⁴⁰

Evenals bij executoriaal beslag, heeft conservatoir beslag een blokkerende werking. De schuldenaar mag de goederen waar het conservatoir beslag op ligt niet wegsluizen door ze bijvoorbeeld te verkopen.⁴¹

³⁸ Artikel 702 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

³⁹ 'Conservatoir beslag in Nederland. Zekerheid en pressiemiddel', Raad voor de rechtspraak 2010

⁴⁰ Artikel 700 lid 3 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

⁴¹ 'Blokkerende werking van het beslag', Wet & Recht, www.wetrecht.nl

3.3.3 Derdenbeslag

Het kan ook voorkomen dat niet de schuldenaar, maar een andere persoon of instantie bepaalde goederen, zoals geld, van de schuldenaar onder zich heeft. In zo'n situatie biedt derdenbeslag een mogelijkheid voor schuldeisers. Bij derdenbeslag wordt dan beslag gelegd op goederen die iemand anders dan de schuldenaar onder zich heeft, zoals een bank of werkgever.⁴² Derdenbeslag kan zowel executoriaal als conservatoir worden gelegd.⁴³ Bij deze vorm van beslag wordt er eigenlijk beslag gelegd bij iemand die buiten het conflict tussen de schuldenaar en schuldeiser staat.⁴⁴

Bankbeslag

Een deurwaarder heeft de mogelijkheid om beslag te leggen op de betaal- en spaarrekening van de schuldenaar. Hiervoor heeft een deurwaarder wel toestemming (vonnis) van de rechter nodig.⁴⁵ Het geldt dat op het moment van de beslaglegging op de betaal- en spaarrekening van de schuldenaar staat, valt geheel onder het beslag. Al het geld dat later dan het beslagmoment op de rekening van de schuldenaar wordt gestort valt niet onder het beslag en daar mag de schuldenaar vrij over beschikken.⁴⁶

Voorbeeld:

Peter heeft een bedrag van €300,00 op zijn bankrekening bij de Rabobank staan op het moment dat er beslag wordt gelegd. Zijn salaris van €1400,00 wordt vervolgens drie dagen na het bankbeslag op zijn rekening gestort door zijn werkgever. De Rabobank is dit geval niet verplicht om het bedrag van €1400,00 aan de deurwaarder over te maken. Toen er beslag op zijn bankrekening werd gelegd, had Peter immers een saldo van €300,00. De bank mag in dit geval alleen €300,00 aan de deurwaarder overmaken.

⁴² 'Derdenbeslag', Wet & Recht, www.wetrecht.nl

⁴³ Artikel 474 e.v. & 718 e.v. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

⁴⁴ 'Wat is derdenbeslag precies?', Judex, www.judex.nl

⁴⁵ 'Mag op mijn bankrekening beslag worden gelegd?', Het Juridisch Loket, www.juridischloket.nl

⁴⁶ 'Wat valt onder bankbeslag?', Schuldinfo, www.schuldinfo.nl

Loonbeslag

Bij loonbeslag legt de schuldeiser beslag op het loon of de uitkering van de schuldenaar. Via de werkgever of uitkeringsinstantie wordt dan een deel van het salaris of de uitkering opgeëist. Werkgevers en uitkeringsinstanties zijn verplicht om hieraan mee te werken. Loonbeslag wordt uitgevoerd door een deurwaarder en ook hier is er toestemming nodig van de rechter voordat het geld aan de schuldeiser wordt betaald. Echter, een deel van het salaris of de uitkering kan niet worden opgeëist.⁴⁷ Dat is in beginsel 90% van het sociaal minimum. Van deze 'beslagvrije voet'⁴⁸ moet de schuldenaar leven. Voor gezinnen gelden iets hogere bedragen. Op de beslagvrije wordt in paragraaf 3.4 nader ingegaan.

Er zijn een aantal instanties in Nederland die uitgezonderd zijn om voor het leggen van beslag een deurwaarder in te schakelen. Dit wordt ook wel vereenvoudigd derdenbeslag genoemd. De instanties die voor het leggen van beslag geen deurwaarder hoeven te inschakelen zijn de Belastingdienst, het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen, het Openbaar Ministerie, de gemeente, het UWV en de Sociale Verzekeringsbank.⁴⁹

⁴⁷ 'Loonbeslag', NIBUD, www.nibud.nl

⁴⁸ Artikel 475d Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

⁴⁹ 'Instanties die zelf beslag kunnen leggen', Rijksoverheid, www.rijksoverheid.nl

3.4 De beslagvrije voet

In paragraaf 3.3.3 is weergegeven dat een deel van het inkomen van een schuldenaar niet vatbaar is voor beslag. Dit wordt ook wel de ‘beslagvrije voet’ genoemd. De beslagvrije voet biedt als het ware een gegarandeerd bestaansminimum voor iedereen die rechtmatig in Nederland verblijft. Als de beslagvrije voet niet juist door een deurwaarder is vastgesteld, dan kan dat per maand honderden euro’s schelen. Het deel van de beslagvrije voet is er eigenlijk voor bedoeld zodat mensen hun vaste lasten kunnen blijven betalen, zoals de huur- en zorgkosten en daarnaast nog boodschappen kunnen doen. Deze regeling heeft zijn wettelijke grondslag in artikel 475c e.v. van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering.

De beslagvrije voet bedraagt in beginsel 90% van de geldende bijstandsnorm inclusief de vakantieaanspraak.⁵⁰ In de volgende tabel is weergegeven wat de geldende bijstandsnormen zijn per 1 januari 2015 en hoeveel 90% (inclusief vakantiegeld) in die gevallen bedraagt.⁵¹

(Netto maandbedragen)	Incl. vakantiegeld	90% (incl. vakantiegeld)
Bijstandsnorm personen van 21 jaar tot AOW leeftijd (65 + 3 maanden)	Participatiewet: 5%	
-alleenstaande (ouder)	€960,83	€864,75
-gezin	€1372,62	€1235,36
-alleenstaande ouder overgangsrecht	€1235,35	€1111,82
Bijstandsnorm personen vanaf AOW leeftijd		
-alleenstaande (ouder)	€1077,63	€969,87
-gezin	€1471,68	€1324,51

⁵⁰ Artikel 475d Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

⁵¹ ‘Uitkeringsbedragen per 1 januari 2015’, Rijksoverheid, www.rijksoverheid.nl

Echter, er zijn bepaalde componenten die de beslagvrije voet van een schuldenaar kan verhogen dan wel verlagen. De componenten die van invloed zijn op de beslagvrije voet zijn:

- de huishoudsituatie;
- de woonkosten;⁵²
- de premie ziektekostenverzekering;⁵³
- het kindgebonden budget;⁵⁴
- de inkomsten waar geen beslag op liggen of het inkomen van een eventuele partner.⁵⁵

Verhoging van de beslagvrije voet

De huishoudsituatie is van invloed op de beslagvrije voet, omdat de bijstandsnorm voor een gezin hoger is dan de bijstandsnorm voor een alleenstaande. De beslagvrije voet voor een gezin is daarom ook hoger dan bij een alleenstaande. Woonkosten worden ook meegenomen in de berekening van de beslagvrije voet. De beslagvrije voet wordt verhoogd met de woonkosten verminderd met de ontvangen huurtoeslag.⁵⁶ Huurtoeslag is een tegemoetkoming in de huurkosten die wordt verstrekt door de belastingdienst.⁵⁷ Er gelden wel drempelbedragen waarmee de beslagvrije voet met de component woonkosten wordt verhoogd.⁵⁸

Naast de woonkosten wordt de beslagvrije ook verhoogd met de kosten die iemand heeft voor zijn ziektekostenverzekering verminderd met de ontvangen zorgtoeslag.⁵⁹

Zorgtoeslag is een tegemoetkoming voor de kosten van de verplichte zorgverzekering die ook wordt verstrekt door de belastingdienst.⁶⁰ Ook hier zijn er drempelbedragen waarmee de beslagvrije voet wordt verhoogd met de component zorgkosten.⁶¹ Aandachtspunt is dat bij de huur- en zorgtoeslag een onderscheid moet worden gemaakt tussen het recht op een toeslag en het bedrag dat iemand daadwerkelijk op zijn rekening krijgt gestort. Dit

⁵² Artikel 475d lid 5 sub b Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

⁵³ Artikel 475d lid 5 sub a Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

⁵⁴ Artikel 475d lid 5 sub c Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

⁵⁵ Artikel 475d lid 3 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

⁵⁶ 'Verhoging woonkosten', Schuldinfo, www.schuldinfo.nl

⁵⁷ 'Huurtoeslag', Rijksoverheid, www.rijksoverheid.nl

⁵⁸ Artikel 475d lid 5 sub b Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

⁵⁹ 'Verhoging premie ziektekostenverzekering', schuldinfo, www.schuldinfo.nl

⁶⁰ 'Zorgtoeslag', Rijksoverheid, www.rijksoverheid.nl

⁶¹ Artikel 475d lid 5 sub a Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

laatste bedrag moet namelijk meegenomen worden in de berekening en niet het bedrag waar iemand recht op heeft.

Vanaf 1 januari 2015 is de bijstandsuitkering voor een alleenstaande ouder gelijk aan die van een alleenstaande (uitkering wordt dus lager). Hiermee is de beslagvrije voet van een alleenstaande ouder ook gelijk aan die van een alleenstaande. Een alleenstaande kan in aanmerking komen voor een hoger kindgebonden budget van de belastingdienst. Men krijgt dan een zogenoemde alleenstaande- ouderkop.⁶² Omdat het kindgebonden budget afhankelijk is van het inkomen, is er sinds 1 januari 2015 een correctie in de beslagvrije voet opgenomen inhoudende dat de beslagvrije voet wordt verhoogd met het bedrag aan kindgebonden budget waarop iemand maximaal aanspraak zou kunnen maken verminderd met het bedrag dat krachtens die wet is toegekend of toegekend zou kunnen worden.⁶³

Verlaging van de beslagvrije voet

Als een schuldenaar naast zijn inkomen waar beslag op ligt ook andere inkomsten geniet, dan worden deze inkomsten in mindering op de beslagvrije voet gebracht. Als een schuldenaar een partner met een inkomen heeft, dan worden de inkomsten van de partner ook in mindering op de beslagvrije voet gebracht.⁶⁴

Hierna is een casus geschetst van een beslagvrije voet berekening om een en ander te verduidelijken. (zie bijlage 1 voor de berekening)

⁶² 'Veranderingen kindgebonden budget voor alleenstaande ouders', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl

⁶³ 'Verhoging kindgebonden budget', Schuldinfo, www.schuldinfo.nl

⁶⁴ Artikel 475d lid 3 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Casus

De deurwaarder heeft op het salaris van de schuldenaar beslag gelegd. Voor de berekening van de beslagvrije voet heeft de deurwaarder de volgende gegevens nodig:

<i>het maandsalaris inclusief het vakantietoeslag</i>	<i>€1200,00</i>
<i>andere inkomsten van de schuldenaar</i>	<i>geen</i>
<i>inkomsten van een eventuele partner</i>	<i>geen</i>
<i>de huishoudsituatie</i>	<i>één persoon</i>
<i>de leeftijd van de schuldenaar</i>	<i>38 jaar</i>
<i>de verschuldigde woonkosten</i>	<i>€535,00 huur per maand</i>
<i>de ontvangen huurtoeslag</i>	<i>€140,00</i>
<i>de verschuldigde premie zorgverzekering</i>	<i>€120,00</i>
<i>de ontvangen zorgtoeslag</i>	<i>€78,00</i>

De beslagvrije voet van de schuldenaar bedraagt €1060,55 per maand . Het inkomen van de schuldenaar bedraagt €1200,00 per maand. Dit betekent dat de deurwaarder maandelijks $1200 - 1060,55 = €139,45$ kan innen. Het vakantiegeld valt daarnaast geheel onder het beslag, omdat de deurwaarder immers al het meerdere boven de beslagvrije voet mag inhouden.

Echter, de situatie wordt anders als de beslagvrije voet hoger bedraagt dan het maandelijks inkomen. Hierdoor kan de schuldenaar namelijk niets aan de deurwaarder afdragen, omdat er simpelweg geen afloscapaciteit is. Maar wat gebeurt er in de maand waarin het vakantiegeld wordt uitbetaald? Op 31 oktober 2014 heeft de Hoge Raad uitgesproken dat het vakantiegeld moet worden toegerekend aan de maand waarin het is opgebouwd.⁶⁵ Het maakt dan niet uit of er al beslag lag. Er moet dan worden gekeken welk deel van het inkomen, verhoogd met het toegerekende vakantiegeld, boven de beslagvrije voet komt.⁶⁶

⁶⁵ HR 31 oktober 2014, ECLI:NL:HR2014:3068

⁶⁶ 'Wees opgelet bij beslag op vakantiegeld!', Schuldingo, www.schuldinfo.nl

Voorbeeld

De deurwaarder wil beslag leggen op het vakantiegeld van mevrouw Boer. Zij is een alleenstaande ouder met een netto inkomen van €1100,00. Haar beslagvrije voet bedraagt €1150,00. Het opgebouwde vakantiegeld over 12 maanden bedraagt €1020,00. In deze situatie kan mevrouw Boer maandelijks niets aan de deurwaarder afdragen, omdat zij €50,00 onder de voor haar geldende beslagvrije voet zit. Zij heeft daarmee geen afloscapaciteit. Als het vakantiegeld wordt gedeeld in 12 gelijke termijnen, dan bedraagt het vakantiegeld per maand (1020/12) €85,00. Het maandelijks inkomen van mevrouw Boer ligt €50 lager dan de voor haar geldende beslagvrije voet. Met andere woorden; elke maand valt €50,00 van het vakantiegeld niet en €35,00 van het vakantiegeld wel onder het beslag. In totaal is dan $12 \times €35 = €420,00$ van haar vakantiegeld vatbaar voor beslag.

3.5 Klachten en knelpunten van de beslagvrije voet

In deze paragraaf wordt een aantal klachten en knelpunten van de beslagvrije voet behandeld. De klachten en knelpunten zijn in 2013 gesignaleerd door de Nationale ombudsman en hij heeft deze opgenomen in zijn rapport *‘Met voeten getreden. Schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders’*. De klachten gaan met name over dat veel deurwaarders een te lage beslagvrije voet toepassen wanneer er beslag wordt gelegd op het inkomen van schuldenaren.

3.5.1 Te lage beslagvrije voet door te weinig informatie

De Nationale ombudsman geeft in zijn rapport weer dat de beslagvrije voet van schuldenaren vaak te laag wordt vastgesteld, doordat schuldenaren geen gehoor geven aan schuldeisers wanneer verzocht wordt om bepaalde stukken voor de berekening van de beslagvrije voet. De Nationale ombudsman is van mening dat dit met verschillende zaken te maken heeft. Zo vertelt hij bijvoorbeeld dat schuldenaren uit angst de brieven die zij krijgen van schuldeisers niet open maken of denken dat het overleggen van de gevraagde stukken in hun nadeel werkt. Voorts geeft de Nationale ombudsman aan dat het te maken heeft met onwetendheid. Schuldenaren zijn vaak niet op de hoogte dat er zoiets als de beslagvrije voet bestaat en weten daarnaast niet hoe de beslagvrije voet wordt berekend.

Ze proberen hun problemen dan te negeren door struisvogelpolitiek toe te passen. Echter, hiermee benadelen zij zichzelf.⁶⁷

Het bovenstaande wordt bevestigd in het rapport 'Beter ten hele gekeerd' door de Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden (LOSR/MO groep). In dit rapport gaat men iets verder. Er wordt namelijk aangegeven dat het beschikken over de benodigde kennis en vaardigheden door schuldenaren geen garantie biedt om iets te doen tegen de te laag vastgestelde beslagvrije voet.⁶⁸ Hierbij wordt een voorbeeld aangehaald uit wetenschappelijk onderzoek van Mullainathan en Shafir.⁶⁹ Uit dit onderzoek blijkt dat gebrek aan geld het denken van mensen beïnvloedt en de focus beperkt op de korte termijn.

3.5.2 Het opvragen van gegevens bij schuldenaren

De wijze waarop deurwaarders informatie vragen aan schuldenaren geschiedt door middel van een formulier 'Inkomsten en Uitgaven'.⁷⁰ Eerder is aan bod gekomen dat schuldenaren vaak niet de gevraagde stukken voor de berekening van de beslagvrije voet overleggen, omdat zij de brieven niet open maken, denken dat het in hun nadeel werkt of dit niet doen uit onwetendheid. Zij benadelen hiermee zichzelf, omdat een deurwaarder de beslagvrije voet van een schuldenaar mag halveren als een schuldenaar desgevraagd geen informatie verstrekt over eventuele inkomsten van een partner. De deurwaarder gaat daarom in veel gevallen er voorlopig van uit dat de partner van de schuldenaar inkomsten geniet.⁷¹

⁶⁷ 'Met voeten getreden. Schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders', de Nationale Ombudsman november 2013.

⁶⁸ A.J. Moerman & M. Bockting, 'Beter ten hele gekeerd. Verbetervoorstellen wetswijziging beslagvrije voet', mei 2014.

⁶⁹ S. Mullainathan & E. Shafir, *Schaarste. Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen*, Maven Publishing 2013

⁷⁰ Zie <https://www.betalenbijflanderijn.nl/formulieren/inkomsten-uitgaven/> voor voorbeeld formulier.

⁷¹ 'Met voeten getreden. Schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders', de Nationale Ombudsman november 2013.

Artikel 475g van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zegt namelijk:

“(lid 1) Een schuldenaar is verplicht aan een deurwaarder die gerechtigd is tegen hem beslag te leggen, desgevraagd zijn bronnen van inkomsten op te geven. Een deurwaarder die beslag heeft gelegd, is verplicht hem op te geven hoeveel zijn beslagvrije voet bedraagt, berekend volgens artikel 475d. (lid 2) Zo lang als de schuldenaar desgevraagd niet aan de beslaglegger of diens vertegenwoordiger opgeeft of en hoeveel inkomen toekomt aan degene aan wie samen met hem gezinsbijstand zou kunnen toekomen, wordt de beslagvrije voet gehalveerd”.

Om schuldenaren te informeren over het beslag op hun inkomen gebruiken deurwaarders sinds een aantal jaar de door de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) ontwikkelde bijsluiter “Er is beslag op uw loon gelegd” (zie bijlage 2).⁷² Deze bijsluiter wordt verstuurd naar schuldenaren waarin tekst en uitleg wordt gegeven over de beslagvrije voet. Het nadeel van de bijsluiter is dat deze over het algemeen als laatste blad aan het beslagexploot en andere documenten is vastgemaakt, waardoor het vaak over het hoofd wordt gezien.⁷³

3.5.3 Beslagvrije voet met terugwerkende kracht

Het komt structureel voor dat een schuldenaar er pas later achter komt dat zijn beslagvrije voet te laag is vastgesteld door de deurwaarder die beslag heeft gelegd op zijn inkomen. Een belangvrije vraag is hierbij of de betreffende deurwaarder de beslagvrije voet met terugwerkende kracht dient te herstellen en zo ja, tot hoever de beslagvrije voet dan met terugwerkende kracht moet worden hersteld. Artikel 475d lid 7 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zegt:

“Met wijzigingen van omstandigheden die de beslagvrije voet verhogen, moet de beslaglegger onverwijld rekening houden. Hij is verplicht aan degene die de periodieke betaling moet verrichten, met het tijdstip van ingang, kennis van de verhoging te geven onmiddellijk nadat de reden daarvoor is aangetoond aan hem, zijn advocaat, zijn gemachtigde of de deurwaarder.”

⁷² ‘Juridische bijsluiters’, Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders, www.kbvg.nl

⁷³ ‘Met voeten getreden. Schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders’, de Nationale Ombudsman november 2013.

Uit dit wetsartikel blijkt dat een beslaglegger direct rekening moet houden met wijzigingen van omstandigheden die de beslagvrije voet van een schuldenaar verhoogt. Dit houdt in dat de beslagvrije voet dan meteen aangepast dient te worden. Echter, er wordt niet expliciet ingegaan over rekening houden met de beslagvrije voet met terugwerkende kracht. In de memorie van antwoord inzake de algemene regeling van beslag op loon, sociale uitkeringen en andere periodieke betalen en in de nota naar aanleiding van het eindverslag wordt wel ingegaan op de beslagvrije voet met terugwerkende kracht. In deze parlementaire stukken wordt onder andere het volgende weergegeven.

“Is in onwetendheid te veel aan de beslaglegger betaald, dan moet hij dat onverwijld teruggeven of verrekenen.”⁷⁴

“Wel is geregeld dat de gevolgen van fouten ten spoedigste ongedaan moeten worden gemaakt, wanneer de beslagvrije voet van de schuldenaar daardoor niet geheel in acht is genomen”.⁷⁵

Uit jurisprudentie blijkt tevens dat de beslagvrije voet met terugwerkende kracht aan de schuldenaar moet worden terugbetaald, als blijkt dat de deurwaarder een foutieve beslagvrije heeft gehanteerd. De bedoeling van de wetgever is immers dat schuldenaren een gegarandeerd bestaansminimum moeten hebben.^{76 77}

De Nationale ombudsman vertelt in zijn rapport dat veel schuldenaren klachten hebben over deurwaarders, omdat zij niet willen meewerken aan verzoeken om de beslagvrije voet met terugwerkende kracht te corrigeren. Schuldenaren geven aan dat deurwaarders in veel gevallen alleen de datum van het verzoek als uitgangspunt nemen of dat ze bijvoorbeeld uitgaan van de datum wanneer de volledige stukken worden aangeleverd.⁷⁸

⁷⁴ Kamerstukken II 1986/87, 17 897, nr.5, p. 13.

⁷⁵ Kamerstukken II 1986/87, 17 897, nr.10, p. 7.

⁷⁶ Kamer voor Gerechtsdeurwaarders Amsterdam 26 juni 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:YB0852

⁷⁷ Rb. Zeeland- West- Brabant 7 augustus 2013, ECLI:NL:RBZWB:2013:6085

⁷⁸ ‘Met voeten getreden. Schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders’, de Nationale Ombudsman november 2013.

4 Resultaten interviews met sociaal raadslieden

In de hoofdstukken 4 en 5 worden de resultaten van de deelvragen weergegeven naar aanleiding van de interviews die zijn gehouden. Begonnen wordt met hoofdstuk 4 waarin de deelvraag ‘Welke elementen dienen volgens de sociaal raadslieden in acht te worden genomen bij de overdracht van hun kennis over beslag?’ wordt beantwoord. In paragraaf 4.1 wordt beschreven welke basiskennis de consulenten in de beslagspecialisatie volgens de sociaal raadslieden moeten hebben. Vervolgens wordt in paragraaf 4.2 ingegaan op de aandachtspunten van de beslagvrije voet. Verder wordt in paragraaf 4.3 aandacht besteed aan de bijzonderheden en knelpunten rond beslag die zich in de praktijk kunnen voordoen. Tot slot wordt in paragraaf 4.4 ingegaan op de rol van de sociaal raadslieden bij de overdracht van de taken rond beslag.

4.1 Basiskennis

De meerderheid van de geïnterviewde sociaal raadslieden geeft aan dat het belangrijk is om de consulenten maatschappelijke ondersteuning, die werkzaam zullen zijn in de beslagspecialisatie, algemene kennis over het onderwerp beslag te geven. Het lijkt hun verstandig om te beginnen bij wat zij zien als het begin, en dat is de definitie van beslag. Wat is beslag? Welke vormen van beslag bestaan er? Waar is het geregeld in de wet? Dit zijn vragen waar de consulenten straks een antwoord op moeten kunnen geven. Zij dienen volgens de meeste sociaal raadslieden stapsgewijs de juiste kennis te vergaren door zich te verdiepen van algemeen naar bijzonder. Het bovenstaande blijkt onder andere uit het volgende citaat:

“Wat ik ze mee wil geven is natuurlijk in ieder geval algemene kennis over het onderwerp, zoals de definitie van beslag, de verschillende vormen, de totstandkoming, maar ook de relevante wetsartikelen.”⁷⁹

⁷⁹ Zie bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 84.

Zie ook bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 72, 76, 89.

De meerderheid van de sociaal raadslieden vindt dat de consulenten in de beslagspecialisatie op de hoogte moeten zijn van de procedure van beslaglegging. Zij vertellen dat deurwaarders immers niet zomaar beslag leggen op bijvoorbeeld het inkomen van een schuldenaar. Het is goed om te weten hoe het zover heeft kunnen komen waardoor er uiteindelijk beslag wordt gelegd op iemands inkomen of bezittingen.

Een aantal sociaal raadslieden geven daarnaast aan dat er beslag kan worden gelegd op verschillende zaken van schuldenaren. Voorbeelden die worden gegeven zijn onder andere beslag op de bankrekening, beslag op de inboedel, verrekeningen van toeslagen door de belastingdienst en beslag op het inkomen (loon of uitkering). De laatste twee varianten zien ze het vaakst in de spreekkamer. Zo wordt bijvoorbeeld het volgende gezegd:

“Beslag op inkomen en verrekening van toeslagen zie ik zelf het meest in de spreekkamer, maar je hebt natuurlijk ook andere vormen van beslag zoals bankbeslag, beslag op de inboedel.”⁸⁰

Sommige sociaal raadslieden zijn daarom van mening dat de focus voornamelijk op beslag op inkomen en verrekeningen van toeslagen moet worden gelegd. De andere voorbeelden dienen volgens hun ook de revue te passen, zodat de consulenten in de beslagspecialisatie op de hoogte zijn van alle mogelijkheden van beslagleggingen die zich in de praktijk kunnen voordoen. Veel sociaal raadslieden vertellen dat er een berekening van de beslagvrije voet moet worden gemaakt op het moment dat er beslag ligt op het inkomen van een schuldenaar of als de belastingdienst de toeslagen van een schuldenaar verrekent in verband met openstaande schulden. In die fase hebben de consulenten in de beslagspecialisatie volgens de meeste sociaal raadslieden meer specialistische kennis nodig. Daarmee komen we bij de volgende paragraaf.

⁸⁰ Zie bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 61.
Zie ook bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 67.

4.2 De berekening van de beslagvrije voet

Zodra de consulenten maatschappelijke ondersteuning de basiskennis onder de knie hebben, komt volgens de meerderheid van de sociaal raadslieden de daadwerkelijke uitvoering aan de orde. Sociaal raadslieden hebben met verschillende vormen van beslag te maken. Echter, een aantal sociaal raadslieden geven aan dat het veelal gaat om beslag op het loon of de uitkering van een schuldenaar door een deurwaarder en verrekeningen van toeslagen door de belastingdienst. Op dat moment dient er een berekening van de beslagvrije voet te worden gemaakt om te bezien of er afloscapaciteit is en zo ja, hoeveel deze dan bedraagt. Daarmee kan men ook zien of de beslaglegging juridisch gezien is toegestaan. Veel sociaal raadslieden benadrukken dat de berekening van de beslagvrije absoluut geen invuloefening is. De berekening hangt af van verschillende individuele factoren en verschilt daarom van geval tot geval. De meerderheid van de sociaal raadslieden geeft aan dat zij een rekenprogramma gebruiken voor de berekening van de beslagvrije voet op het moment dat er door een deurwaarder beslag is gelegd op het salaris of de uitkering van een schuldenaar. Daarbij geven ze aan dat het invullen van de relevante gegevens op zich niet ingewikkeld is, maar dat het belangrijk is om de systematiek achter de calculator te begrijpen. Hierover wordt het volgende gezegd:

“Kijk de invuloefening met het rekenmodel is niet zo moeilijk, dat lukt wel. Maar het kan juist wel van belang zijn dat je bij een beslaglegger/deurwaarder aangeeft van kijk hier gaat het niet goed, dit en dat is waarom het zus en zo moet. En die algemene kennis ontbreekt vaak. Men focust zich te veel op sec de berekening, waardoor aan bepaalde dingen helemaal niet gedacht wordt.”⁸¹

De kans is aanwezig dat een deurwaarder reageert op een verzoek om toepassing van de beslagvrije voet, maar dat de berekening van de deurwaarder afwijkt van de berekening van de verzoeker. Op dat moment dient een consulent in de beslagspecialisatie in staat te zijn om te achterhalen waar het verschil in de berekening mee te maken heeft, zodat de consulent met de deurwaarder zijn bevindingen kan bediscussiëren. De consulenten dienen de berekeningstechnieken om deze reden goed onder de knie te krijgen om

⁸¹ Zie bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 61.

Zie ook bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 67, 72, 85, 89.

ervoor te zorgen dat schuldenaren niet onder de voor hun geldende beslagvrije voet komen te zitten door bijvoorbeeld een fout in de berekening van de deurwaarder.

Het is volgens de meeste sociaal raadslieden belangrijk om te allen tijde kritisch naar de berekening te blijven kijken en je te blijven afvragen of alles klopt. Daarnaast willen een aantal sociaal raadslieden de consulenten in de beslagspecialisatie wijzen op de bijzonderheden en knelpunten rond beslag die zich in de praktijk kunnen voordoen. Deze worden behandeld in paragraaf 4.3.

4.3 Bijzonderheden en knelpunten

Naast bovengenoemde punten vinden sommige sociaal raadslieden het belangrijk dat de consulenten maatschappelijke ondersteuning in de beslagspecialisatie op de hoogte zijn van de bijzonderheden en knelpunten rond beslag die zich in de praktijk kunnen voordoen. De consulenten zullen daar volgens een aantal sociaal raadslieden ongetwijfeld mee te maken krijgen en het lijkt hun daarom verstandig om te weten hoe zij daarmee kunnen omgaan.

4.3.1 Beslagvrije voet met terugwerkende kracht

Een aantal sociaal raadslieden geven onder meer het voorbeeld van het laten toepassen van de beslagvrije voet met terugwerkende kracht. Uit een berekening van een beslagvrije voet kan namelijk blijken dat de beslagvrije voet van een schuldenaar al enige tijd te laag is vastgesteld door een deurwaarder, waardoor er te veel is ingehouden dan toegestaan. Sociaal raadslieden krijgen dan vaak de vraag van cliënten wat er gebeurt met het geld dat al die tijd te veel is ingehouden. Zie hiervoor het volgende citaat:

“Zodra cliënten weten dat zij recht hebben op een beslagvrije voet, willen ze direct weten wat er dan gebeurt met het geld dat al die tijd te veel is ingehouden door de deurwaarder.”⁸²

⁸² Zie bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 77.

Zodra er een berekening van de beslagvrije voet is gemaakt en uit de berekening blijkt dat de beslagvrije voet te laag is vastgesteld, wordt er een brief namens de cliënt aan de betreffende deurwaarder geschreven. In zo'n brief wordt aangegeven wat de situatie van de cliënt is, hoeveel de beslagvrije voet van de cliënt bedraagt en worden alle stukken die nodig zijn om de beslagvrije voet vast te stellen bijgevoegd als bijlage. Een aantal sociaal raadslieden geven aan dat zij in hun brief altijd aan de deurwaarder verzoeken om de beslagvrije voet van de schuldenaar onverwijld en met terugwerkende kracht aan te passen en hetgeen te veel is ingehouden terug te storten op de bankrekening van de schuldenaar. Daar werkt niet iedereen aan mee. Wat sommige sociaal raadslieden dan doen blijkt uit het volgende citaat:

“Wat ik dan doe is eerst kijken om hoeveel geld het gaat. Als het bijvoorbeeld om een aantal tientjes gaat, dan is het de moeite niet waard om de strijd aan te gaan. Maar als het honderden euro's scheelt, dan stuur je natuurlijk een brief terug waarin je aangeeft waarom je het er niet mee eens bent en de deurwaarder alsnog verzoekt het te veel geïnde terug te betalen. Als de deurwaarder voet bij stuk houdt, dan kan je overwegen om een klacht in te dienen bij de Nationale ombudsman.”⁸³

De ervaring van een aantal sociaal raadslieden is dat deurwaarders soms wel de beslagvrije voet corrigeren met terugwerkende kracht voor een aantal maanden, maar vaak uitgaan van de datum van het verzoek. Wat de sociaal raadslieden dan ook doen, is de betreffende deurwaarder verzoeken om de te veel ingehouden gelden te verrekenen met de komende maanden als zij niet met terugwerkende kracht de beslagvrije voet willen corrigeren. Ook in deze situatie werken niet alle deurwaarders mee. Het verschilt daarom van geval tot geval en van deurwaarder tot deurwaarder in hoeverre de beslagvrije voet met terugwerkende kracht al dan niet wordt aangepast.

4.3.2 Beslag op vakantiegeld

Naast de knelpunten over de beslagvrije voet met terugwerkende kracht, wordt ook een voorbeeld gegeven over beslag op het vakantiegeld van schuldenaren. De meerderheid van de sociaal raadslieden krijgt vaak rond de periode waarin het vakantiegeld wordt

⁸³ Zie bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 90.

uitbetaald de vraag van cliënten of de deurwaarder beslag mag leggen op hun vakantiegeld en zo ja, voor welk bedrag dat dan mag.

“Elk jaar rond de maanden mei en juni krijg ik vaak de vraag van cliënten of de deurwaarder beslag mag leggen op hun vakantiegeld. En als dat dan mag, hoeveel de deurwaarder maximaal kan innen.”⁸⁴

Bij beslag op vakantiegeld zijn er door veel sociaal raadslieden twee scenario's te schetsten. Op het moment dat een deurwaarder beslag heeft gelegd op het inkomen van een schuldenaar, dan valt al het meerdere boven de beslagvrije voet onder het beslag, dus ook het vakantiegeld. Echter, de situatie wordt anders als het inkomen van de schuldenaar onder de voor de hem geldende beslagvrije voet ligt. Er kan dan immers niets aan de deurwaarder worden betaald, omdat er geen afloscapaciteit is. De vraag is dan of in de maand waarin het vakantiegeld wordt uitbetaald, de deurwaarder rekening moet houden dat het inkomen van de schuldenaar in de vorige maanden lager was dan de voor hem geldende beslagvrije voet.

“De Hoge Raad heeft in 2014 bepaald dat in de maand waarin het vakantiegeld wordt uitbetaald er moet worden gekeken naar welk deel van het inkomen inclusief vakantiegeld boven de beslagvrije voet komt.”⁸⁵

Dit is een nieuwe regel. Daardoor is de kans groot dat dit mis gaat, dus de consulenten zullen daar alert op moeten zijn en dit kunnen signaleren.

4.4 De rol van de sociaal raadslieden

Tot slot zijn een aantal sociaal raadslieden van mening dat zij betrokken moeten worden bij de overdracht van de taken rond beslag naar de consulenten maatschappelijke ondersteuning. Het zou volgens hun een gemiste kans zijn als dat niet gebeurt. Zij zijn van mening dat de betrokken partijen moeten inzetten op de kwaliteit die binnen de eigen dienst aanwezig is. Omdat de consulenten maatschappelijke ondersteuning een onderdeel blijven van de afdeling Sociaal Juridische Dienstverlening, is het volgens de

⁸⁴ Zie bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 77.

⁸⁵ Zie bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 77.

Zie ook bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 61, 67, 83.

raadslieden niet meer dan redelijk dat zij hun collega's daarin kunnen ondersteunen en hen ook de mogelijkheid kunnen bieden om het op een verantwoorde wijze te leren.

“Het zou een gemiste kans zijn als de raadslieden daar niet in betrokken worden, want alleen ik heb misschien al een paar honderd uur ervaring met beslagleggingen en al mijn collega's ook (...)”⁸⁶

Het merendeel van de sociaal raadslieden is van mening dat er twee of drie sociaal raadslieden voor een aantal dagen in de week vrijgesteld moeten worden van hun reguliere werkzaamheden om de consulenten in de beslagspecialisatie te begeleiden bij hun nieuwe taken. Hierbij benadrukken zij dat dit met name belangrijk is in de startfase van de beslagspecialisatie, omdat de consulenten dan waarschijnlijk de meeste vragen zullen hebben over hun nieuwe taken rond beslag. Onder begeleiding verstaan de meeste sociaal raadslieden dat zij, met name in de eerste maanden van de beslagspecialisatie, bij de gesprekken van de consulenten maatschappelijke ondersteuning zullen zitten om vragen van de consulenten te beantwoorden als ze ergens niet uitkomen of hun op het juiste spoor zetten als zij te maken hebben met situaties die zij complex vinden. De betreffende begeleider kan de consulent tijdens een gesprek met een cliënt helpen bij de stukken die nodig zijn voor de berekening van de beslagvrije voet, de vragen die gesteld moeten worden, hulp bieden bij het opstellen van brieven en eventueel zaken uitleggen bij onduidelijkheden. Daarnaast kunnen consulenten de zaken die zij complex vinden met de begeleider bespreken. De begeleider dient volgens de sociaal raadslieden in eerste instantie gedurende een periode van twee maanden bij de gesprekken van de consulenten in de beslagspecialisatie te zitten. Afhankelijk van de voortgang zal gekeken worden of de begeleiding na twee maanden moet worden beëindigd, moet worden voortgezet, of dat er een andere vorm van begeleiding nodig zal zijn.

⁸⁶ Zie bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 68.
Zie ook bijlage 4, interviewverslagen sociaal raadslieden, pag. 85.

5 Resultaten interviews met consulenten maatschappelijke ondersteuning

In dit hoofdstuk wordt de deelvraag ‘Hoe willen de consulenten maatschappelijke ondersteuning de overdracht van de taken rond beslag ontvangen?’ beantwoord. In paragraaf 5.1 wordt om te beginnen beschreven wat voor scholingen de consulenten maatschappelijke ondersteuning wensen en waar in het werkproces zij daar behoefte aan hebben. Vervolgens wordt in paragraaf 5.2 ingegaan op een instructiekaart die de consulenten willen krijgen. Tot slot wordt in paragraaf 5.3 aandacht besteed aan begeleiding die de consulenten maatschappelijke ondersteuning wensen bij de overdracht van de taken rond beslag en waar in het werkproces zij daar behoefte aan hebben.

5.1 Scholing

De meerderheid van de consulenten maatschappelijke ondersteuning vindt het om te beginnen belangrijk dat zij bij de overdracht van de taken rond beslag scholing krijgen van ervaringsdeskundigen, zoals de kwaliteitsmedewerkers van de afdeling Sociaal Juridische Dienstverlening en de sociaal raadslieden. De kwaliteitsmedewerkers zijn verantwoordelijk voor de vakinhoudelijke ondersteuning van de medewerkers Sociaal Juridische Dienstverlening van de dienst SZW (sociaal raadslieden, consulenten maatschappelijke ondersteuning en advies- en informatiemedewerkers). Dat blijkt uit het volgende citaat.

“Toen ik een tijdje terug advies- en informatiemedewerker werd, kreeg ik cursus van de raadslieden en dat was echt een hele goede opleiding. We kregen alles van de raadslieden en dat was gewoon fantastisch. Het lijkt mij daarom logisch dat de raadslieden betrokken moeten worden bij deze overdracht. Uiteindelijk zullen we ook gaan samenwerken denk ik en zij zijn ook uiteindelijk denk ik de inhoudelijke coaches. Dat doen we nu hier ook. Als ik bijvoorbeeld even iets niet weet, loop ik naar een collega van de raadslieden om het te vragen. Ik vind het typisch nu iets van de raadslieden, dus ik zou denken: zij voeren het nu uit, dus laat hen ook die opleiding verzorgen”.⁸⁷

⁸⁷ Zie bijlage 5, interviewverslagen consulenten maatschappelijke ondersteuning, pag. 97.

Tijdens de scholingen willen de consulenten maatschappelijke ondersteuning leren hoe beslag in zijn werk gaat, welke vormen van beslag er bestaan en wat zij kunnen doen bij welk soort beslag. Daarnaast willen de consulenten maatschappelijke ondersteuning leren hoe zij een correcte berekening van de beslagvrije voet kunnen maken en op welke zaken zij moeten letten tijdens een berekening, omdat er volgens de consulenten ongetwijfeld allerlei uitzonderingen en bijzonderheden van toepassing kunnen zijn. De berekening van de beslagvrije voet willen zij leren door te oefenen met casuïstiek tijdens de scholingen. Zo wordt bijvoorbeeld het volgende gezegd:

“Ik zou om te beginnen willen weten hoe beslag in zijn werk gaat. Ik wil weten wie de betrokken partijen zijn bij beslaglegging, wat er allemaal gebeurt, wie wat doet. Dat soort dingen eigenlijk. Daarnaast wil ik weten welke soorten van beslag er allemaal mogelijk zijn en heel belangrijk, wat ik kan doen bij welk soort beslag.”⁸⁸

Het komt erop neer dat de consulenten maatschappelijke ondersteuning behoefte hebben aan scholingen die enerzijds bestaan uit een theoriegedeelte waarbij wordt ingegaan op de verschillende vormen van beslag en wat zij kunnen doen bij welk soort beslag en anderzijds uit een praktijkgedeelte waarbij wordt ingegaan op de berekening van de beslagvrije voet en dat er wordt geoefend met voorbeelden uit de dagelijkse praktijk. De scholingen dienen volgens de consulenten verzorgd te worden door de sociaal raadslieden.

Voordat de beslagspecialisatie daadwerkelijk van start gaat, willen de consulenten maatschappelijke ondersteuning in ieder geval een aantal scholingen krijgen over het onderwerp beslag, zodat zij een meer algemeen beeld hebben. Nadat de beslagspecialisatie officieel is gestart, dient er volgens de consulenten vooralsnog maandelijks één scholing te worden verzorgd waarbij zij ook zelf casussen kunnen inbrengen die zij in de praktijk meemaken.

⁸⁸ Zie bijlage 5, interviewverslagen consulenten maatschappelijke ondersteuning, pag. 93.

5.2 Instructiemap

Naast het krijgen van scholingen geven een aantal consulenten maatschappelijke ondersteuning aan dat zij behoefte hebben aan een instructiemap over het onderwerp beslag. Het krijgen van scholingen vinden zij een prima instrument om kennis over te dragen, alleen vinden zij het ook handig als er een instructiemap is waarin zij kunnen terugbladeren als ze even niet meer weten hoe iets in elkaar steekt of iets willen opzoeken.

“Ik zou ook een soort van syllabus handig vinden waar ik in terug kan slaan, een soort van instructiemap.”⁸⁹

De instructiemap dient volgens een aantal consulenten te bestaan uit dezelfde onderwerpen die worden behandeld als in de scholingen, maar dan uitvoeriger. Zo geven de consulenten aan dat in de instructiemap om te beginnen moet worden ingegaan op de totstandkoming van beslag. Zij willen weten wat de procedure is alvorens een schuldeiser daadwerkelijk een deurwaarder inschakelt om beslag te leggen op de gelden en bezittingen van mensen. Daarnaast willen ze dat de instructiemap de verschillende vormen van beslag behandelt. Sommige consulenten geven aan dat zij vaak horen dat er beslag wordt gelegd op het salaris of op de uitkering van mensen, maar dat ze ook verhalen meekrijgen dat deurwaarders bijvoorbeeld beslag (willen) leggen op hun inboedel of op hun bankrekening. Zij willen daarom goed op de hoogte zijn van de verschillende soorten beslagleggingen die mogelijk zijn en welke wetsartikelen daarbij gelden.

“Ik denk dat het handig is om daarin de procedure van beslaglegging te beschrijven en bijvoorbeeld welke vormen van beslag er zijn. Ik krijg vaak te horen dat deurwaarders beslag leggen op het inkomen van mensen, maar ik hoor ook zo nu en dan verhalen dat deurwaarders beslag leggen of willen leggen op bijvoorbeeld de inboedel van mensen of op hun bankrekening.”⁹⁰

⁸⁹ Zie bijlage 5, interviewverslagen consulenten maatschappelijke ondersteuning, pag. 98.

⁹⁰ Zie bijlage 5, interviewverslagen consulenten maatschappelijke ondersteuning, pag. 102.

Voorts geven een aantal consulenten maatschappelijke ondersteuning aan dat in de instructiemap moet worden ingegaan op de beslagvrije voet en de berekening daarvan. Het lijkt het goed om in de instructiemap weer te geven hoe de berekening van de beslagvrije voet is opgebouwd, welke factoren van invloed zijn op de berekening en dat de instructiemap een aantal voorbeelden bevat van verschillende situaties om een en ander te verhelderen. Tot slot willen de consulenten maatschappelijke ondersteuning dat in de instructiemap wordt ingegaan op de knelpunten die de sociaal raadslieden in de praktijk ervaren rond het onderwerp beslag.

De instructiemap willen de consulenten maatschappelijke ondersteuning ontvangen, nadat de eerste scholingen over het onderwerp beslag zijn verzorgd door de ervaringsdeskundigen. Zodra de instructiemap aan de consulenten wordt overhandigd, lijkt het hun handig om bijeenkomsten te organiseren met de ervaringsdeskundigen waarbij zij in de gelegenheid worden gesteld om vragen te stellen of onduidelijkheden naar voren te brengen over de instructiemap. De consulenten kunnen deze bijeenkomsten ook gebruiken om casuïstiek te bespreken. De bijeenkomsten dienen volgens de consulenten vooralsnog een keer in de twee á drie weken te worden gehouden. Afhankelijk van de ervaringen van de consulenten, zal vervolgens beoordeeld moeten worden hoeveel bijeenkomsten zij wensen en in welke vorm de bijeenkomsten kunnen worden ingevuld.

5.3 Begeleiding

Op het moment dat de consulenten maatschappelijke ondersteuning daadwerkelijk aan de slag gaan in de beslagspecialisatie, heeft de meerderheid behoefte aan begeleiding door de sociaal raadslieden. Veel consulenten zijn van mening dat de sociaal raadslieden hun goed kunnen begeleiden, omdat zij worden gezien als de specialisten op het gebied van beslag. De sociaal raadslieden kunnen volgens de meeste consulenten maatschappelijke ondersteuning de rol van coach op zich nemen door bij de gesprekken met de cliënten te zitten.

“Het lijkt mij verstandig als er een aantal vaste sociaal raadslieden de rol van coach op zich nemen door de gesprekken van de medewerkers in de beslagspecialisatie bij te wonen. Dat is met name in de eerste paar maanden van belang.”⁹¹

Tijdens de gesprekken kunnen de sociaal raadslieden de consulenten voorzien van informatie en/of advies, de consulenten op het juiste spoor zetten en eventuele vragen van de consulenten beantwoorden. De meerderheid van de consulenten benadrukt dat de voorkeur uitgaat naar vaste sociaal raadslieden die de rol van coach op zich nemen. Zo geven zij bijvoorbeeld aan dat het voordeel van een vaste coach is dat de consulenten in de beslagspecialisatie dezelfde structuur van gesprekken zullen hanteren en dezelfde werkwijze toepassen, waardoor zij uniform te werk gaan. De consulenten maatschappelijke ondersteuning hebben vanaf de startfase van de beslagspecialisatie behoefte aan begeleiding door de sociaal raadslieden voor een periode van voorlopig drie maanden. Daarbij geven ze aan dat het verstandig is, als er in de eerste weken in ieder geval dagelijks een coach aanwezig is die met de gesprekken bijzit en eventueel dossiers kan nabespreken. Na een maand kan worden gekeken hoe de consulenten in de beslagspecialisatie hun nieuwe taken uitvoeren wanneer zij een aantal dagen in de week zelfstandig in de spreekkamer zitten. Na twee maanden kunnen er individuele evaluatiegesprekken plaatsvinden met de consulenten in de beslagspecialisatie om de voortgang te bespreken. Afhankelijk van de ervaringen kan er vervolgens een besluit worden genomen in hoeverre bepaalde consulenten nog behoefte hebben aan begeleiding en in hoeverre de consulenten zelfstandig kunnen werken.

⁹¹ Zie bijlage 5, interviewverslagen consulenten maatschappelijke ondersteuning, pag. 107.

6 Conclusie en aanbevelingen

Momenteel is de gemeente Den Haag bezig met het veranderen van het werkproces voor de consulenten maatschappelijke ondersteuning rond de gesprekken met klanten. In het kort komt het erop neer dat deze functie wordt geknipt in drie specialisaties. Eén van die specialisaties is de beslagspecialisatie. Op dit moment vallen de werkzaamheden rond beslag onder het taakgebied van de sociaal raadslieden. Deze verandering is geen eenvoudige klus. Het is belangrijk dat de sociaal raadslieden hun kennis onder andere op het gebied van beslag kunnen overdragen aan de consulenten maatschappelijke ondersteuning. In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraagstelling die centraal staat in dit onderzoek. De vraagstelling luidt als volgt:

Op welke wijze kunnen de sociaal raadslieden van de gemeente Den Haag SZW, afdeling Sociaal Juridische Dienstverlening hun kennis over beslag overdragen aan de consulenten maatschappelijke ondersteuning?

De volgende deelvragen zijn daarbij gehanteerd:

- Welke elementen dienen volgens de sociaal raadslieden in acht te worden genomen bij de overdracht van hun kennis over beslag?
- Hoe willen de consulenten maatschappelijke ondersteuning de overdracht van de taken rond beslag ontvangen?

Om antwoord te geven op de deelvragen is de onderzoeksmethode interviewen toegepast. Er zijn interviews afgenomen met zowel sociaal raadslieden als consulenten maatschappelijke ondersteuning.

De conclusie van het onderzoek wordt in paragraaf 6.1 gepresenteerd. Vervolgens worden in paragraaf 6.2 drie aanbevelingen gedaan die gebaseerd zijn op de resultaten die uit het onderzoek voortvloeien.

6.1 Conclusie

Op basis van de resultaten wordt geconcludeerd dat de consulenten in de beslagspecialisatie allereerst algemene kennis over het onderwerp beslag moeten krijgen. De consulenten dienen stapsgewijs de juiste kennis te vergaren door zich te verdiepen van algemeen naar bijzonder. Bij beslag op inkomen en verrekening van toeslagen dienen de consulenten in staat te zijn een correcte berekening van de beslagvrije voet te maken. Daarbij is het belangrijk dat de consulenten zich realiseren dat deze berekening alles behalve een invuloefening is. De berekening hangt namelijk af van verschillende individuele factoren en verschilt daarom van geval tot geval. Daarnaast dienen de consulenten in de beslagspecialisatie op de hoogte te zijn van de knelpunten en bijzonderheden rond beslag die zich in de praktijk kunnen voordoen.

Voorts dienen de sociaal raadslieden betrokken te worden bij de overdracht van de taken rond beslag naar de consulenten maatschappelijke ondersteuning. Dit dient te worden gerealiseerd in de vorm van begeleiding waarbij er twee vaste sociaal raadslieden in de beginperiode van de beslagspecialisatie bij de gesprekken van de consulenten zullen zitten.

De consulenten in de beslagspecialisatie wensen daarnaast scholing van ervaringsdeskundigen zoals de sociaal raadslieden en de kwaliteitsmedewerkers van de afdeling Sociaal Juridische Dienstverlening. In de scholingen dient aandacht te worden besteed aan de procedure van beslaglegging, welke vormen van beslag er zijn en welke acties de consulenten kunnen ondernemen bij de verschillende soorten beslagleggingen. Ook zal in de scholingen worden ingegaan op de berekening van de beslagvrije voet. De onderwerpen die aan bod komen tijdens de scholingen, dienen ook te worden opgenomen in een instructiemap die moet worden ontwikkeld.

Geconcludeerd wordt dat de sociaal raadslieden van de gemeente Den Haag SZW, afdeling Sociaal Juridische Dienstverlening hun kennis over beslag op verschillende manieren kunnen overdragen aan de consulenten maatschappelijke ondersteuning. De sociaal raadslieden kunnen scholingen verzorgen om de consulenten in de beslagspecialisatie algemene kennis te geven over beslagrecht. De onderwerpen die aan bod komen tijdens de scholingen kunnen vervolgens worden meegenomen in een instructiemap die wordt ontwikkeld. Daarnaast kunnen een aantal vaste sociaal raadslieden de rol van coach op zich nemen gedurende de eerste twee maanden van de beslagspecialisatie door bij de gesprekken van de consulenten te zitten.

6.2 Aanbevelingen

Instructiemap

Aanbevolen wordt om de in de bijlage bijgevoegde (concept) instructiemap te gebruiken voor de consulenten maatschappelijke ondersteuning die werkzaam zijn in de beslagspecialisatie. Deze instructiemap bestaat uit verschillende hoofdstukken die aansluiten op de resultaten van dit onderzoek. In het eerste hoofdstuk is ingegaan op de totstandkoming van beslag. Hoofdstuk twee behandelt vervolgens de verschillende vormen van beslag in Nederland. Het gaat daarbij alleen om beslaglegging in civielrechtelijke zin. In hoofdstuk drie is aandacht besteed aan de beslagvrije voet en de berekening daarvan. Daarbij worden verschillende voorbeelden weergegeven van verschillende situaties die zich in de praktijk kunnen voordoen. Tot slot wordt in hoofdstuk vier ingegaan op de bijzonderheden en knelpunten die de sociaal raadslieden in de praktijk ervaren rond het onderwerp beslag. De instructiemap dient digitaal beschikbaar gesteld te worden voor de medewerkers in de beslagspecialisatie, zodat eenieder daar inzage in heeft. Verder is het van belang dat de instructiemap regelmatig wordt bijgewerkt en te allen tijde up to date is.

Scholing

Aanbevolen wordt om aan de consulenten in de beslagspecialisatie scholing te geven door de sociaal raadslieden over het onderwerp beslag. Alvorens de beslagspecialisatie daadwerkelijk van start gaat, dienen er drie scholingen verzorgd te worden. Tijdens de eerste scholing moet aandacht worden besteed aan de procedure van beslaglegging en

de verschillende vormen van beslag die er zijn. In de tweede scholing moet de beslagvrije voet worden behandeld. Daarbij dient uitgebreid aandacht te worden besteed aan de berekening van de beslagvrije voet en de factoren die daarbij een rol spelen. Tijdens de derde scholing dient er geoefend te worden met casuïstiek en praktijkvoorbeelden van verschillende situaties op het moment dat er sprake is van beslaglegging bij schuldenaren. Nadat de beslagspecialisatie daadwerkelijk is gestart, dient er maandelijks één scholing te worden verzorgd waarbij de consulenten zelf ook in de gelegenheid worden gesteld om casussen in te brengen die zij in de praktijk zijn tegengekomen.

Begeleiding

Aanbevolen wordt om twee vaste sociaal raadslieden in te zetten als coach op het moment dat de beslagspecialisatie daadwerkelijk van start gaat. Deze twee vaste sociaal raadslieden zullen vooralsnog voor een periode van twee maanden bij de gesprekken van de consulenten in de beslagspecialisatie zitten. Zij zullen vragen van de consulenten beantwoorden en begeleiding bieden bij situaties die de consulenten complex vinden. De twee vaste raadslieden dienen de consulenten te begeleiden bij de stukken die nodig zijn voor de berekening van de beslagvrije voet, begeleiden bij de vragen die aan de cliënten gesteld moeten worden en begeleiden bij het opstellen van brieven richting schuldeisers en/of deurwaarders. In de eerste weken dient er in ieder geval dagelijks een coach aanwezig te zijn die met de gesprekken bijzit en eventueel dossiers kan nabespreken met de consulenten. Na een maand moet worden gekeken hoe de consulenten in de beslagspecialisatie hun nieuwe taken uitvoeren als zij een aantal dagen in de week zelfstandig in de spreekkamer zitten. En na twee maanden dienen er individuele evaluatiegesprekken te worden gehouden met de consulenten waarbij de voortgang wordt besproken. Afhankelijk van de voortgang, dient vervolgens beoordeeld te worden in hoeverre de consulenten nog behoefte hebben aan begeleiding, in hoeverre de consulenten zelfstandig kunnen werken en in hoeverre er behoefte is aan een andere vorm van begeleiding.

Literatuurlijst

Beleidsdocumenten

- 'Hoofdtak dienstverlening SR', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl
- 'Hoofdtak ICP SR', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl
- 'Hoofdtak signalering SR', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl
- 'Hoofdtak voorlichting SR', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl
- 'Kostendelersnorm voor bijstandsgerechtigden', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl
- 'Sociaal raadslieden', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl
- 'Veranderingen kindgebonden budget voor alleenstaande ouders', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl
- 'Werkzaamheden sociaal raadslieden', gemeente Den Haag, www.werknet.denhaag.nl

Boeken

- C.L. Hoogewerf, *Juridische onderzoeksvaardigheden*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2010.
- N. Verhoeven, *Wat is onderzoek*, Amsterdam: Boom 2014.

Elektronische bronnen

- De Rechtspraak, www.rechtspraak.nl
- Het Juridisch Loket, www.juridischloket.nl
- Judex, www.judex.nl
- Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders, www.kbvg.nl
- M.G. De Jong Gerechtsdeurwaarders- & Incassokantoor, www.gdwkdejong.nl
- NIBUD, www.nibud.nl
- Rijksoverheid, www.rijksoverheid.nl
- Schuldinfo, www.schuldinfo.nl
- Wet & Recht, www.wetrecht.nl

Jurisprudentie

- HR 31 oktober 2014, ECLI:NL:HR2014:3068
- Kamer voor Gerechtsdeurwaarders Amsterdam 26 juni 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:YB0852
- Rb. Zeeland- West- Brabant 7 augustus 2013, ECLI:NL:RBZWB:2013:6085

Parlementaire stukken

- Kamerstukken II 1986/87, 17 897, nr.5, p. 13.*
- Kamerstukken II 1986/87, 17 897, nr.10, p. 7.*

Rapporten

Meijsen & Jongbloed 2010

M. Meijsen & A.W. Jongbloed, *Conservatoir beslag in Nederland: Zekerheid en pressiemiddel*, 2010.

De Nationale ombudsman 2013

De Nationale ombudsman, *Met voeten getreden. Schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders*, november 2013.

Landelijk Organisatie Sociaal Raadslieden LOSR/MOgroep, Moerman & Bockting 2014

A.J. Moerman & M. Bockting, *Beter ten hele gekeerd. Verbetervoorstellen wetswijziging beslagvrije voet*, mei 2014.

Wet- en regelgeving

- Artikel 78 e.v. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 93 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 111 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 229 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 439 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 443 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 453a Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 462 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

- Artikel 474 e.v. & 718 e.v. Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 475d Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 502 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 504 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 505 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 515 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 700 lid 1 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 700 lid 2 Wetboek van burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 700 lid 3 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Besluit vergoeding voor buitengerechtelijke incassokosten